

OTTERSCHELPEN OP TERSCHELLING

door

J.P.H.M. Adema

In het Correspondentieblad no. 284 (mei 1995) staat een oproep van A.J. de Winter voor waarnemingen van recente vondsten van recente kleppen van de otterschelp, *Lutraria lutraria*.

Ton zijn verhaal deed me herinneren aan een gedenkwaardig weekend, lang geleden, in 1983. Ik was door de afdeling Terschelling van de KNNV gevraagd om op 6 februari 1983 een lezing te houden over de Nederlandse kreeftachtigen. Om passend onderdak te hebben, heb ik toen Gerrit Doeksen gebeld of ik bij hem in zijn pension (ook al is dat in de winter gesloten) kon overnachten. Gerrit zijn reactie was: "natuurlijk, onder de voorwaarde dat je de volgende dag met me mee gaat om schelpen te verzamelen". Zoiets laat je je natuurlijk geen twee keer zeggen.

De lezing ging wel, er waren wel wat weinig bezoekers, maar dat mocht gezien de tegenprestatie de pret niet drukken. De volgende ochtend liet Gerrit mij het strand van Terschelling zien, in zijn rode Renault R4. Dit was voor mij een unieke ervaring. We raceten van gruisbank naar gruisbank. Zodra er een grote hoop schelpen te zien was, stopte Gerrit even. Terwijl ik al verlekkerd naar het aanspoelsel zat te kijken, zei hij: "nee deze bank is niets" en trapte het gaspedaal weer in. Bij de aanspoelselbanken die volgens hem wel de moeite waard waren, stopten we en kon ik naar hartelust plastic zakken volproppen met zaken die bij ons tussen Katwijk en Noordwijk nooit te vinden zijn. Ik herinner me vooral de gigantisch grote exemplaren van het grote tafelmesheft *Ensis siliqua* waarvan er nog steeds enkele mijn boekenkast sieren. Ook de melkwitte arkschelp *Striarca lactea* was een grote aanwinst voor mijn collectie, evenals de dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata*, de prismatische dunschaal *Abra prismatica* en de penhoren *Turritella communis*. In mijn biologische dagboek staat verder zonder enig commentaar te lezen: "*Lutraria lutraria*, 10-tallen doubletten". Blijkbaar had ik dit opgenomen als een "gewone" Terschellinger vondst.

De doubletten heb ik thuis voor een deel opgeborgen in een tafeltje met vakjes, waarboven een glazen plaat ligt. Het staat heel grappig: een borreltafel met een schelpenverzameling. Toen ik voor het MUSEON in Den Haag een collectie schelpen op naam bracht, moest ik op een goeie dag dat tafeltje voor de beheerder bij het grof vuil zetten. Dat vond ik zonde en ik heb het dus mee naar huis genomen en vervolgens geschuurd en gelakt. Als ik dat niet gedaan had, waren de otterschelpen van dit verhaal ongetwijfeld nu verloren geweest!

Om een kort verhaal nog langer te maken: het zal een jaar of drie geleden geweest zijn dat ik in de collectie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum iets bij de tweekleppigen moest opzoeken. Hierbij deed ik toevallig de kast open met otterschelpen. Het viel

me op dat er alleen maar van die oude verweerde, (sub)fossiele kleppen in de collectie aanwezig waren, althans in de Nederlandse collectie. Ik vroeg aan de beheerders, Rob Vroom en Jeroen Goud, of het NNM prijs stelde op enkele recente doubletten. Dit deden ze wel. Nog steeds was het echter niet tot me door gedrongen dat ik in 1983 blijkbaar iets bijzonders gevonden had. Ik heb een drietal doubletten aan het NNM geschonken.

Helaas was ik in 1983 niet op de hoogte van het redelijk unieke van deze vondst, anders had ik dat Rykel de Bruyne zeker gemeld toen hij in het museum de collectie nakeek op materiaal van de Friese Waddeneilanden. En, helaas voor Thijs de Boer en Rykel de Bruyne, lagen die dingen op dat moment bij mij thuis in het inmiddels beruchte borreltafeltje. Thans heb ik zelf van de vele tientallen doubletten van het weekend van 6-7 februari 1983 er nog 2 of 3.

Om kort te gaan: in begin februari 1983 is er op Terschelling een grote invasie van de otterschelp, *Lutraria lutraria*, geweest. Ik hoop dat ik met dit verhaaltje een aanvulling gegeven heb op het stukje van Ton de Winter.

Adres van de schrijver:
Rijndijkstraat 63
2313 NH Leiden.

(Naschrift redactie)

Naast de bovengenoemde vondsten, zijn bij de redactie nog een aantal andere vondsten bekend van verse *Lutraria lutraria* van de Waddeneilanden, zowel van vóór als na de verschijning van het boek over de schelpen van de Friese eilanden (onder meer eigen vondsten van de schrijvers). In reactie op het stukje van A.J. de Winter meldt H. Raad nog de volgende vondsten:

- Terschelling 2 nov 1988; 1 gave klep, halfwas met periostracum; pl. 17-22.
- Ameland 7 nov 1989; 1 gave klep, ca. adult met periostracum-resten; pl. 17-21.

Lutraria lijkt de laatste 25 jaar vooral in 'vlagen' op de Waddeneilanden aan te spoelen. Vóór die tijd kwam de soort niet levend voor langs de Nederlandse kust. Buiten de eilanden zijn (nog) geen vondsten van vers materiaal bekend. De recente vondsten langs de Duitse kust geven echter aan dat een uitbreiding tot de mogelijkheden behoort.